

การคอร์รัปชันทางการเมือง : ความเป็นมาและแนวทางป้องกันแก้ไข

Political Corruption: History and Solution

ศ.ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์¹

Prof. Dr. Thirapat Serirangsan

Received	Reviewed	Revised	Accepted
19/07/2019	11/08/2019	30/10/2019	11/11/2019

บทคัดย่อ

บทความเรื่อง “การคอร์รัปชันทางการเมือง : ความเป็นมาและแนวทางป้องกันแก้ไข” มีวัตถุประสงค์สำคัญในการนำเสนอแนวทางป้องกันและแก้ไขการคอร์รัปชันทางการเมือง

ข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันปัญหาที่มีความจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน โดยเน้นการให้ความสำคัญต่อการศึกษาทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา ส่วนแนวทางในการแก้ไข อาจดำเนินการได้หลายแนวทาง ทางด้านการเมือง ได้แก่ ประการแรก การวางระบบการเมืองให้มีการควบคุมตรวจสอบ ถ่วงดุลกันอย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สอง การได้มาซึ่งนักการเมืองที่มีคุณภาพและคุณธรรม ประการที่สาม การใช้อำนาจทางการเมืองของนักการเมือง จะต้องมีการควบคุมตรวจสอบอย่างเคร่งครัดและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลสูง

ในด้านเศรษฐกิจและสังคมจะต้องดำเนินการควบคู่กันไป ได้แก่ ประการแรก จะต้องเน้นการบริหารจัดการที่ดีในภาคธุรกิจเอกชน ประการที่สอง การระมัดระวังมิให้เกิดช่องว่างทางสังคม หรือ ช่องว่างระหว่างกลุ่มบุคคลมากจนเกินไป ประการที่สาม ในด้านสังคม นอกจากการเสริมสร้างสังคมที่มีสุขและเป็นธรรมแล้ว มีความจำเป็นต้องลดระบบอุปถัมภ์หรือวัฒนธรรมเชิงอุปถัมภ์ในด้านลบและ ประการที่สี่ ต้องแสวงหาแนวทางในการลดความสำคัญของค่านิยมแบบวัตถุนิยมและความเห็นแก่ตัว และหันกลับมาให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบต่อสังคม และเสริมสร้างระบบคุณธรรมจริยธรรมให้มากขึ้น

คำสำคัญ : การคอร์รัปชันทางการเมือง, ความเป็นมา, แนวทางป้องกันแก้ไข

¹ ศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, Email : tserirangsan@yahoo.com, thirapat.ser@stou.ac.

Prof., in School of Political Science Sukhothai Thammathirat Open University.

Abstract

The article named “Political Corruption: History and Solution” proposes to demonstrate the solution and adjustment.

Most importantly, the major factor of a form of corruption appears the corrupt has the misuse of entrusted power for private gain. By doing this, it is essential that a mean of dealing with corruption is building a new political culture along with emphasizing an education including Formal and Non-Formal Education.

As for the solution, it could be designed in various ways relying on political issues, regulation, economy and society. A completed setting of political system, firstly, should be verified and efficient counterbalance. Furthermore, potential and moral politicians would be elected for political system. Thirdly, the use of political authority must be monitored and verified effectively.

In the same manner, a problem solving of corruption on politics should be proceeded in align with the term of economy and society. First of all, good governance must be applied for business company. In private sector, the business process should take into account for social gap and people inequality excessively as a second concern. Following this, it is necessary that Patronage System should be derogated. As a final point, to attach greater importance to honesty, social responsibility and ethics than exploitation and materialism.

Keywords : Political Corruption, History, Solution

บทนำ

บทความเรื่อง “การคอร์รัปชันทางการเมือง : ความเป็นมาและแนวทางป้องกันแก้ไข” เป็นบทความทางวิชาการที่มีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอการคอร์รัปชันทางการเมืองในแง่มุมของความหมายองค์ประกอบ มิติของการคอร์รัปชันทางการเมือง ประวัติศาสตร์ความเป็นมา รวมทั้ง แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหา

คำว่า การคอร์รัปชัน (Corruption) มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า *Corruptus* ซึ่งเป็น *past participle* ของ *Corrumpere* แปลว่า *break to pieces completely* หรือ แตกออกเป็นเสี่ยงๆ มีความหมายที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับคำว่า “การฉ้อราษฎร์บังหลวง” กล่าวคือ การฉ้อราษฎร์บังหลวง หมายถึงการเบียดบังยกยอกทรัพย์สินของรัฐหรือของสาธารณะมาเป็นของตัวเอง และอาจมีความหมายรวมถึงการกินสินบนและการแสวงหาอำนาจ โดยวิธีการที่ผิดทำนองคลองธรรมด้วย ซึ่งตรงกับ ความหมายของการคอร์รัปชันในภาษาอังกฤษ (Kraiwichian, 1967: 1) เพราะฉะนั้น การคอร์รัปชัน และการฉ้อราษฎร์บังหลวงจึงถือว่ามีความหมายอย่างเดียวกันโดยอนุโลม (Phongphaew, 2000: 31) ดังจะขอยกตัวอย่างคำนิยามไว้ดังนี้

แม็คมุลเลน (M. McMullen, 1961) กล่าวไว้ในหนังสือชื่อ *A Theooory of Corruption* ว่า “ถ้าข้าราชการคนใดรับเงินหรือสิ่งของที่มีค่าเป็นเงิน เพื่อทำการอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งตนมีหน้าที่อยู่แล้ว หรือให้ทำในสิ่งที่ตนไม่มีหน้าที่ต้องปฏิบัติหรือเลือกกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดด้วยเหตุผลที่ไม่สมควร ถือว่าข้าราชการผู้นั้นฉ้อราษฎร์บังหลวง”

กุนนาร์ มีร์ดาล (Gunnar Myrdal, 1968 : 13) ได้ให้ความหมายของการคอร์รัปชันว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวาง หมายถึงการกระทำทุกอย่างที่เป็นไปโดยมิชอบ หรือเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดยใช้อำนาจและอิทธิพลที่มีอยู่ในตำแหน่งหน้าที่หรืออาศัยฐานะตำแหน่งพิเศษที่ตนมีอยู่ในกิจสาธารณะ รวมทั้งการกินสินบนด้วย

เอ็ดเวิร์ด แวน รอย (Edward van Roy, 1970 : 86) ให้ความหมายของคำว่า “คอร์รัปชัน” ว่า คือ “...การใช้อำนาจเพื่อให้ได้มาซึ่งผลกำไร ความชอบพอหรืออภิสิทธิ์ หรือเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มหรือชนชั้น ซึ่งออกมาในรูปของการกระทำที่ละเมิดกฎหมายหรือละเมิดมาตรฐานความประพฤติทางศีลธรรมจรรยาที่สังคมยอมรับ”

เดวิด เบย์ เลย์ (David H. Bayley) (Bayley, 1966 อ้างถึงใน Sawatsri, 1975 : 1) ให้ความหมายว่า “การคอร์รัปชันในส่วนที่เกี่ยวกับการรับสินบนนั้นเป็นถ้อยคำที่มีความหมายอย่างกว้างขวาง ครอบคลุมถึงการใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด อันเกิดจากการเห็นประโยชน์ส่วนตนเป็นที่ตั้ง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเงินตราเสมอไป”

พจนานุกรมแบล็ค ลอว์ (Black Law Dictionary) ให้ความหมายว่า การคอร์รัปชันหมายถึง “...การกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย อันเป็นการกระทำชั่วและฉ้อโกง โดยมีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงกฎหมาย รวมทั้งการกระทำที่ขัดต่อตำแหน่งหน้าที่และสิทธิของผู้อื่น นอกจากนี้ยังหมายถึงการที่บุคคลใดบุคคล

หนึ่งซึ่งประชาชนไว้วางใจกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ โดยการรับหรือยอมรับประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น” (Black Law Dictionary, 1979 : 50)

ในกรณีของการคอร์รัปชันทางการเมือง หมายถึง การคอร์รัปชันของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลที่จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการไหลเวียนของรายรับของรัฐบาลหรือรายได้ประชาชาติไปในทิศทางที่เป็นการเพิ่มความมั่งคั่งส่วนบุคคลให้กับสมาชิกของรัฐบาลชุดนั้นๆ ซึ่งนับว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย นอกจากนั้นยังครอบคลุมไปถึงการที่ระบบการเมืองอำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือภาคเศรษฐกิจใดเศรษฐกิจหนึ่งโดยเฉพาะ ระบอบการปกครองแบบหนึ่งอาจจะไม่ก่อให้เกิดความยุติธรรมสำหรับคนทุกกลุ่ม อาจจะอำนวยความสะดวกให้กับคนบางกลุ่ม เช่น พวกชนชั้นสูง นักธุรกิจขนาดใหญ่ กลุ่มชนบางกลุ่มหรือบางภูมิภาค ซึ่งเป็นการลดทอนความต้องการของกลุ่มอื่นๆ อีกด้วย

จากความหมายข้างต้น การคอร์รัปชันจึงเป็นเรื่องที่เน้นไปทางด้านความรู้สึกของบุคคลที่เรียกว่า “อัตวิสัย” (subjective) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบคุณค่า (value system) ซึ่งยากต่อการกำหนดลักษณะอย่างตายตัว การที่จะบอกว่าอะไรคือการคอร์รัปชันนั้นย่อมขึ้นอยู่กับจุดอ้างอิง (reference point) การจะใช้ปทัสสถานของสังคมหนึ่งไปวัดพฤติกรรมของอีกสังคมหนึ่งว่าเป็นการคอร์รัปชันหรือไม่ นั้น ต้องทำด้วยความระมัดระวังอย่างยิ่ง แนวความคิดของการคอร์รัปชันจะใช้แบบสมบูรณแบบเบ็ดเสร็จเด็ดขาด (absolute concept) ไม่ได้ เพราะการคอร์รัปชันไม่ว่าจะเกิดขึ้นในสังคมใดก็ตามย่อมมีสภาพพลวัต (dynamics) ในตัวของมันเอง นั่นคือความหมายของคอร์รัปชันย่อมเปลี่ยนแปลงได้เสมอสุดแต่ปทัสสถาน (norms) ของสังคมในขณะนั้นเป็นเกณฑ์ (Wonghanchao, 1973 : 44-45)

องค์ประกอบของการคอร์รัปชัน

จากความหมายหรือคำนิยามต่างๆ ของคำว่า การคอร์รัปชัน ไฮเดนไฮเมอร์ (Heidenheimer, 1970 :4-6) ได้นำมาสรุปองค์ประกอบสำคัญได้ 3 จำพวก ได้แก่

ความหมายที่เน้นระบบราชการ (public office-centered definition) อาที คำนิยามของแม็คมุลเลน (McMullen, 1961) ที่กล่าวว่า “ถ้าเจ้าหน้าที่คนใดรับเงินในการปฏิบัติหน้าที่ ลักษณะการกระทำเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นการคอร์รัปชัน” หรือคำนิยามของเจ เอส นีย์ (J. S. Nye) ซึ่งได้ให้ความหมายไว้ว่า “การคอร์รัปชันเป็นพฤติกรรมซึ่งเบี่ยงเบนออกจากหน้าที่ที่ปฏิบัติโดยปกติ เพราะคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตัว (เช่น ครอบครัว ความเป็นเพื่อน) และเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ซึ่งรวมถึงการให้สินบน การเกื้อหนุน ญาติมิตร การโกงเงินหรือทรัพย์สินที่จัดไว้เป็นพิเศษ” (Heidenheimer,1970. อ้างถึงใน Phongphaew, 2000 : 36)

ความหมายที่เน้นกลไกทางตลาดหรือตลาดเป็นศูนย์กลาง (market-centered definition) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอุปสงค์ อุปทาน และการแลกเปลี่ยน อาทิ คำนิยามของเลฟท์ (Nathaniel Left) ซึ่งได้ให้ความหมายไว้ว่า “คอร์รัปชันเป็นสถาบันนอกเหนือกฎหมาย ซึ่งบุคคลหรือกลุ่มบุคคลใช้ปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งอิทธิพลในระบบการบริหาร การกระทำที่ถือว่าการคอร์รัปชันมีความสำคัญอยู่ที่ว่ากลุ่มเหล่านั้นสามารถเข้าร่วมในการตัดสินใจนโยบายการบริหารได้มากกว่ากลุ่มอื่น” (Heidenheimer : 1970 อ้างถึงใน Phongphaew, 2000 : 36)

ความหมายที่เน้นประโยชน์สาธารณะ (public-interest-centered definition) อาทิ คำนิยามของคาร์ล ฟรีดริช (Carl Friedrich) ซึ่งได้ให้ความหมายว่า การคอร์รัปชันปรากฏอยู่ทุกหนทุกแห่ง เป็นการใช้อำนาจในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยได้รับสินจ้างรางวัลหรือเงินทองตอบแทน ซึ่งการกระทำนั้นเป็นการทำลายประโยชน์สาธารณะ หรือดังคำนิยามของอาร์โนลด์ โรเกา (Arnold A. Rogow) และฮาร์โรลด์ ลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) ว่า “คอร์รัปชันเป็นการฝ่าฝืนหรือละเมิดความรับผิดชอบต่อกฎข้อบังคับที่พลเมืองพึงปฏิบัติ และเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับระบบสาธารณประโยชน์โดยทั่วไป และการฝ่าฝืนนั้นทำเพื่อให้ได้มาซึ่งความได้เปรียบ (Heidenheimer: 1970 อ้างถึงใน Phongphaew, 2000: 36-37)

จากองค์ประกอบของไฮเดนไฮเมอร์ทั้ง 3 ประการ ดูเสมือนว่าจะมีความครอบคลุมอย่างกว้างขวาง แต่ก็ยังไม่ชัดเจนเหมือนคำนิยามของวารินทร์ วงศ์หาญเชาว์ ที่กล่าวว่า การคอร์รัปชันเกิดขึ้นแม้แต่ในกิจกรรมของเอกชน หรืออาจจะยังผลเสียหายให้เกิดขึ้นทางอ้อมในอนาคตได้ คำนิยามนี้สอดคล้องกับความคิดของโรนัลด์ เรท (Ronald Wraith) และ เอ็ดการ์ ซิมกินส์ (Edgar Simkins) ซึ่งระบุว่า “คอร์รัปชัน คือการแสวงหาอำนาจหรือการใช้อำนาจโดยวิธีการอันผิดกฎหมายหรือผิดทำนองคลองธรรมและไม่ถูกต้องด้วยจริยธรรม รวมตลอดถึงการเล่นพรรคเล่นพวกในวงการบริหารบุคคลด้วย” (Wraith & Simkins, 1963 : 43)

ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการคอร์รัปชัน

การคอร์รัปชันนับเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมาช้านานแล้ว และไม่จำกัดว่าจะเป็นสังคมใด อาจเรียกได้ว่าการคอร์รัปชันเกิดขึ้นมาพร้อมๆกับลักษณะของการอยู่ร่วมกันในสังคม หรืออาจเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นด้านมืดของกระบวนการทางสังคมเลยก็ว่าได้

จินตภาพเกี่ยวกับการคอร์รัปชันได้ถูกนิยามไว้อย่างมากมาย ทั้งยังมีความเป็นมาในแง่ของความหมายและนัยของความแตกต่างในส่วนของข้อเท็จจริงและพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละสังคมอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ในความแตกต่างที่มีมาเนิ่นนานตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน มีสิ่งที่เหมือนกัน

ของพฤติกรรมในการคอร์รัปชัน คือ ผู้ที่คอร์รัปชันจะมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากปกติสถานหรือกติกา กฎเกณฑ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อที่จะแสวงหาประโยชน์ส่วนตัวบนพื้นฐานความเสียหายของส่วนรวม

ส่วนของผลประโยชน์ดังกล่าวก็อาจจะมึรูปแบบที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของวัตถุหรือ สิ่งที่ไม่ใช่วัตถุ อาทิ ยศ ตำแหน่ง ขนาดของผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชันก็มีไม่เท่ากัน กล่าวคือ มีได้ตั้งแต่ระดับเล็กน้อยไปจนถึงระดับใหญ่มา ก ๆ ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอื่นๆของ การคอร์รัปชันในแต่ละกรณี

ในประวัติศาสตร์ของการคอร์รัปชันนั้นมีปรากฏในทุกสังคม ทั้งในทวีปยุโรป แอฟริกา และ เอเชีย กล่าวคือในประวัติศาสตร์โบราณของอียิปต์ บาบิโลเนีย ฮิบรู อินเดีย จีน และโรมัน ประเทศ เก่าแก่เหล่านี้ล้วนมีปัญหาในเรื่องของการคอร์รัปชันเหมือนกันทั้งสิ้น (Encyclopaedia Britannica, 1969 : 962) ใน Hammurabi of Babylon ได้บันทึกเกี่ยวกับกฎและบทลงโทษของการคอร์รัปชันไว้ เมื่อ 1,200 ปีก่อนคริสต์ศักราช (1200 BC) ว่ารัฐสมัยนั้นได้กำหนดบทลงโทษต่อผู้ที่ทำการคอร์รัปชันไว้ อย่างรุนแรง กล่าวคือ บทลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่คอร์รัปชันหรือรับสินบนในสมัยนั้นๆ มีบทบัญญัติไว้ ถึงตายหรือถูกจองจำและยึดทรัพย์สินกลับคืนมา บทลงโทษในลักษณะนี้ก็ได้ถูกกล่าวไว้เฉพาะทาง ยุโรปเท่านั้น แต่ยังมีปรากฏบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชันที่คล้ายกับสมัยกรีกโบราณ อินเดียและ จีน (ในราว 1,000 BC) ด้วย ทั้งนี้บทบัญญัติมิได้กำหนดบทลงโทษเฉพาะแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น แม้แต่องค์พระมหากษัตริย์เอง ก็มีบทบัญญัติเกี่ยวกับข้อห้ามในการคอร์รัปชันด้วยเช่นกัน ถึงกับมีการ บัญญัติหรือตราเป็นกฎหมายไว้ว่า “King should not act ingreed and should not be extortive in taxation he must appoint trust worthy officials to collect the many” (พระมหากษัตริย์ไม่ ควรมีการกระทำที่เห็นแก่ตัวหรือมีความละโมภ ไม่ควรจะคุกคามขู่เข็ญหรือบีบบังคับเอาภาษีจาก ประชาชน พระองค์ควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่ทรงเกียรติและน่าไว้วางใจเพื่อดำเนินการดังกล่าว) ซึ่งในหลัก ปฏิบัติของกษัตริย์สมัยนั้น การลงโทษบุคคลที่ไม่ปฏิบัติตามอาจมีโทษถึงประหารชีวิต ทั้งต่อองค์ พระมหากษัตริย์และบรรดาเชื้อพระวงศ์ผู้ใกล้ชิดอีกด้วย (Buhler, 1886 : 238)

ในสมัยกรีกโบราณเป็นที่ น่าสนใจว่าปัญหาการคอร์รัปชันมีผลกระทบมาจากความเป็น ประชาธิปไตย (democracy) ความต้องการเป็นอิสระ (freedom) และการเป็นสาธารณะ (publicity) การประกาศหรือการเผยแพร่ข่าวสารที่อิสระ บางครั้งก็ส่งผลกระทบ ทำให้เกิดการลดทอนอำนาจของ ผู้ปกครอง การขัดแย้งกันในลักษณะเช่นนี้ จะทำให้ประเด็นของการคอร์รัปชันเป็นที่ น่าสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะในสังคมที่เต็มไปด้วยการตรวจสอบ แม้แต่ฮิสโตเติล (384-322 BC) ก็ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า การคอร์รัปชันถูกมองว่าเป็นประเด็นสำคัญเมื่อการคอร์รัปชันนั้นเกี่ยวพันกับการปฏิวัติหรือการ เปลี่ยนแปลงทางการเมืองจากรอบกษัตริย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตย (Aristotle, The Athenain Constitution (tr.) 1952 : 33) และในยุคสมัยนั้นเองที่ทำให้เราได้คำจำกัดความและที่มาของรูปแบบ

การคอร์รัปชันอันเกิดจากความขัดแย้งของระบบกับสภาพที่เป็นองค์ประกอบของระบบในระบอบประชาธิปไตย (Serirangsan, 2010: 126-128)

ในสมัยโรมันก็มีกรณีเช่นเดียวกับกรีก แต่สมัยโรมันน่าจะมีการคอร์รัปชันมากกว่า เนื่องจากจักรวรรดิโรมันมีอาณาจักรที่กว้างใหญ่ไพศาล และมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในช่วง 200-300 ปีแรก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การเกษตร การทหาร มีการพัฒนาในด้านต่างๆ มากมาย มีกลุ่มทางสังคม เศรษฐกิจใหม่ ๆ เกิดขึ้น อาทิ การเกิดกลุ่มเศรษฐกิจใหม่ ทำให้มีการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยมากขึ้น เศรษฐกิจจึงพัฒนาการดีขึ้น แต่การคอร์รัปชันก็ยังทำกันอย่างซ่อนเร้น ไม่เปิดเผย เพราะถือว่าเป็นเรื่องที่น่าอับอาย อย่างไรก็ตามการคอร์รัปชันก็อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาเช่นเดียวกัน หากมีการดูแลไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะการคอร์รัปชันที่เกี่ยวพันกับการพิจารณาคดีในศาล เป็นต้น

กรณีการพิจารณาคดีของศาลนับเป็นกรณีที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ระบอบประชาธิปไตยในสมัยนั้น และเป็นปัจจัยหนึ่งส่งเสริมให้การคอร์รัปชันเจริญเติบโตได้อย่างรวดเร็ว กล่าวคือ ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงอำนาจศาลสูงให้ไปขึ้นอยู่กับคณะลูกขุน เปิดโอกาสให้มีการตัดสินบนเจ้าหน้าที่หรือคณะลูกขุนได้ (Case of Gaius, 115-43 BC) ในกรณีของ Gaius นี้ Gaius Verres เขาเป็นข้าราชการชั้นสูงของโรม ในช่วง 45 BC Verres ได้สร้างความร่ำรวยให้แก่ตนเองโดยการคอร์รัปชัน ตัดสินบนบรรดาเจ้าหน้าที่ ข้าราชการอื่น ๆ มาเป็นเวลายาวนานถึง 27 ปี ก่อนที่จะถูกตัดสินว่าเขามีความผิดในข้อหาคอร์รัปชัน เขาได้ตัดสินบนทั้งอัยการ ลูกขุน และได้รับการประกันตัวออกนอกประเทศไป ก่อนที่เขาจะถูกตัดสินว่าผิด แต่ในที่สุดเขาก็ถูกลอบสังหาร กรณีดังกล่าวนี้เป็นกรณีศึกษาที่โด่งดังของอาณาจักรโรมัน เพราะเป็นการคอร์รัปชันที่ยิ่งใหญ่และยาวนานมากที่สุด นอกจากนี้ยังมีอีกหลายกรณีและหลายตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการคอร์รัปชันจากการเปลี่ยนแปลงคำตัดสินของศาลสูง และการพิจารณาคดีของคณะลูกขุน ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการคอร์รัปชันเกิดขึ้นโดยง่าย นอกจากนั้นในสมัยโรมัน ยังปรากฏการคอร์รัปชันของชาวโรมันในรูปแบบอื่น ๆ อีกหลายรูปแบบ อาทิ การคอร์รัปชันในการเลือกตั้งทั่วไป การเก็บภาษีการขายสินค้าทางการเกษตร รวมถึงการคอร์รัปชันในรูปแบบของการให้ความบันเทิง และของขวัญของกำนัล

ในสมัยโรมันมีความบันเทิงอย่างหนึ่ง คือการเล่นเกม เกมที่ได้รับความนิยมในขณะนั้น คือเกมการต่อสู้ (gladiators) ซึ่งมีหลักฐานบันทึกไว้ว่า ชนชั้นปกครองเสียเงินเป็นจำนวนมากกับความบันเทิงเหล่านี้ และนี่เป็นช่องทางที่ทำให้เกิดการตัดสินบนเพื่อให้ชนะเกม และเพื่อที่จะได้ประโยชน์ที่มากกว่าจากการพนันข้างที่ชนะ

นอกจากนั้น การเลี้ยงอาหารก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการตัดสินบน ในสมัยโรมันมีงานเลี้ยงที่ใหญ่โตมากมาย จนเปรียบเทียบได้ว่าเท่ากับเลี้ยงช้างแมมมอธ (mammoth) ในการเลี้ยงอาหารบางคราว มีการให้ของกำนัล โดยการให้เงิน มุก หรืออาหารที่หายาก ภรรยาของข้าราชการชั้นสูงบางคน

ได้รับของกำนัลเป็นมุกขามโต เพื่อไว้สำหรับเป็นภาชนะในการรับประทานอาหาร นอกจากอาหารแล้วก็ยังมีทาส ซึ่งเป็นการคอร์รัปชันที่เกี่ยวกับค่านิยมความมีอำนาจ ทำให้ความนิยมในการมีทาสรับใช้ ถูกใช้เป็นรูปแบบหนึ่งในการให้หรือเป็นของกำนัล การมีทาสรับใช้มากหรือการส่งทาสเพื่อให้เป็นของกำนัลจึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการให้สินบนในสมัยโรมัน (Serirangsan, 2010: 130)

จากข้อมูลที่กำลังกล่าวมาพอจะได้บทสรุปที่สำคัญว่า มีการคอร์รัปชันในยุโรปตั้งแต่ยุคสมัยกรีกจนถึงอาณาจักรโรมัน มีสาเหตุต่างๆ มากมายที่ทำให้มีผู้ให้สินบนและผู้รับสินบน ผลของการคอร์รัปชันที่มีมากมายเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อทหาร และความสามารถของทหาร ส่งผลกระทบต่อระบบการจัดเก็บภาษีอากร ทำให้เกิดความล้มเหลวของการจัดเก็บภาษี รัฐได้ภาษีไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย การปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่สามารถกระจายอำนาจได้อย่างแท้จริง เนื่องจากบุคคลที่รัฐส่งไปมีโอกาที่จะรับสินบน หรือทำการคอร์รัปชันได้มาก

ปัญหาของอาณาจักรโรมันโบราณที่เราพบนี้เอง เราสามารถพบได้ในโลกปัจจุบันด้วย เช่นในกลุ่มประเทศ Asian, African ในเอเชีย ปรากฏการณ์ของการคอร์รัปชันที่สำคัญเกิดขึ้นในประเทศจีนตั้งแต่สมัยจีนโบราณ การคอร์รัปชันนับว่าเป็นปัญหาใหญ่ของชาวจีนที่ต้องป้องกันและปราบปรามอย่างไรก็ตามก็ไม่มียุคใดสมัยใดในประวัติศาสตร์จีนที่จะสามารถทำลายล้างระบบนี้ลงได้

นักประวัติศาสตร์จีนที่มีนามว่าปาน คู (Pan Ku) สมัยราชวงศ์ฮั่น (Han) ได้ลงบันทึกไว้ว่า ประมาณปี 206 ก่อนคริสต์ศักราช (206 BC) สภาวะการปลูกพืชผลในจีน ไม่ได้ผลตามที่ต้องการ พืชผักและอาหารการกิน เกิดการขาดแคลน ทำให้เกิดความยากจนและเดือดร้อนกันไปทั่ว ประชากรกว่าครึ่งหนึ่งได้ล้มตายไปเนื่องจากขาดอาหาร แม้กระนั้นประชากรที่เหลืออยู่ก็อพยพย้ายถิ่นฐานไปอยู่อีกด้านหนึ่งของประเทศเพื่อความอยู่รอด ต่อมา เขา โซ (Chao Tso) ข้าราชการระดับสูงคนหนึ่งในสมัยนั้น คือ ประมาณ 178 ปีก่อนคริสต์ศักราช (178 BC) ได้ให้การแนะนำแก่กษัตริย์จีนในขณะนั้นว่า ต้องสนับสนุนชาวนาในการปลูกพืชผลปลูกข้าว แล้วให้รัฐเก็บผลผลิตไว้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการขาดแคลน ขณะนั้นภาษีอากรสามารถจัดเก็บได้มากมายและส่วนมากก็เก็บโดยตรงจากชาวนา แต่เมื่อกฎหมายนี้ถูกนำไปใช้แล้วปัญหาก็น่าจะลดลง แต่สถานการณ์กลับเป็นไปในทางตรงข้าม ชาวนาทำนาได้มากเท่าไร ก็อบครั้งก็ต้องถูกเก็บไปเป็นภาษีอากรของรัฐ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อชาวนาประสบปัญหาดินฟ้าอากาศแห้งแล้ง หรือน้ำท่วม ผลผลิตในบางปีลดลง แต่การเก็บภาษีก็ไม่ได้ลดหย่อนลงตามความจำเป็นยังคงเก็บจำนวนเท่าเดิมอยู่ จนบางครั้งชาวนาต้องขายบุตรหลานเพื่อมาเป็นทาส และชำระหนี้ที่กู้ยืม (ที่มีดอกเบี้ยราคาแพง) และภาษี ในขณะที่พ่อค้าคนกลางกลับเป็นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ เป็นสันพวกพ่อค้าเป็นชนชั้นที่สามารถสร้างกำไรจากการแลกเปลี่ยนสินค้าและการกักตุนสินค้าได้อย่างมหาศาล พ่อค้าเหล่านี้รวยกว่าชาวนาเป็นร้อยเท่า การที่พ่อค้าเหล่านี้มีทรัพย์สินเงินทองมากมาย ก็เพราะพวก

เขามักจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับกษัตริย์ เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล หรือผู้มีอำนาจในรัฐบาล (Swann, 1950 : 148-166)

ความขัดแย้งหรือความแตกต่างระหว่างชวานากับพ่อค้านี้ได้มีผลครอบคลุมไปถึงการบังคับใช้กฎหมายด้วย กล่าวคือกฎหมายที่ใช้บังคับกับชวานามักจะมีผลชัดเจน แต่สำหรับกฎหมายที่ใช้บังคับกับพ่อค้าแล้วกฎหมายดูเหมือนจะคลุมเครือเสมอ กฎหมายมักจะไม่ได้รับการเคารพยำเกรง แกรมพ่อค้าก็ยังแสวงหาประโยชน์เข้าสู่ตนและครอบครัวอยู่อย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้ว่าจริง ๆ แล้วความยากจน ความหิวโหย และการขาดแคลนอาหาร ไม่ได้เกิดจากการขาดแคลนผลผลิต แต่เกิดจากการที่พ่อค้าคนกลางอาศัยช่องทางนี้เป็นช่องทางที่สร้างความร่ำรวยให้กับตนเองแทนที่จะเก็บผลประโยชน์ให้กับรัฐ

ในประวัติศาสตร์อันยาวนานมากกว่า 2000 ปี ของจีน การคอร์รัปชันดูเหมือนจะเกิดขึ้นตลอดเวลา ส่วนใหญ่ก็เนื่องมาจากความเห็นแก่ตัวและโอกาสที่จะคอร์รัปชันของพ่อค้าและข้าราชการบางคน คือถ้าหากข้าราชการมีสิทธิหรือมีอำนาจในด้านต่าง ๆ ที่จะควบคุมดูแล เกี่ยวกับเรื่องการค้าขาย ก็จะใช้อำนาจตรงนี้ทำประโยชน์ให้กับตนเอง เช่น การผูกขาดทางการค้า ในสินค้าที่สำคัญ เช่น ข้าวเกลือ เป็นต้น กรณีที่กล่าวมานี้ดูเหมือนรัฐบาลจะเป็นผู้ได้ประโยชน์ แต่จริง ๆ แล้วผลประโยชน์ตกแก่คนบางกลุ่มเท่านั้น สำหรับพ่อค้าถ้าอยากจะทำขายได้ดีและมีกำไรจากสินค้าที่ผูกขาดเหล่านี้ ทางหนึ่งที่จะทำให้เกิดความสะดอกและคล่องตัวในการค้าขาย ก็คือ การติดสินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐนั่นเอง (Fairbank, 1973 : 20-21) ยกตัวอย่าง เช่น หวาง มาง (Wang Mang) กษัตริย์ในราชวงศ์ฮั่น (Han) ในช่วงที่ขึ้นครองราชย์นั้นมีการคอร์รัปชันกันอย่างมาก กษัตริย์พระองค์นี้ตั้งพระทัยที่จะพัฒนาบ้านเมือง โดยตั้งกฎไว้สำหรับข้าราชการทั้งหลายว่า ยิ่งทำงานให้รัฐมากเท่าไร ก็จะได้รับผลตอบแทนมากเป็นการตอบแทน หวาง มาง (Wang Mang) ผิดพลาดในเรื่องของการปกครอง พระองค์ทรงกุมอำนาจไว้กับพระองค์เองมากเกินไป พระองค์ทรงใช้เวลาไปในการดูแลเรื่องอื่นๆ ของบ้านเมือง โดยละเลยสิ่งสำคัญที่จะต้องรีบแก้ไขอย่างรีบด่วน คือ เรื่องการคอร์รัปชัน ในช่วงสมัยของหวาง มาง (Wang Mang) นี้ประชาชนจึงได้รับความเดือดร้อนอย่างแสนสาหัส เมื่อไม่มีการดูแลเรื่องการคอร์รัปชันอย่างจริงจังจึงเปรียบได้กับมะเร็งร้ายที่เริ่มเกิดขึ้นแล้วกระจายตัวลามไปทั่วร่างกาย ทำให้ร่างกายไม่สบายล้มป่วย และตายในที่สุด ซึ่งปรากฏว่าสุดท้ายแล้ว หวาง มาง (Wang Mang) กษัตริย์ผู้หวังดีต่อบ้านเมืองก็ถูกลอบปลงพระชนม์โดยทหารของพระองค์เองเพื่อล้มล้างการปกครองที่ทำให้ประชาชนไม่เป็นสุข และเดือดร้อนไปทั่ว นับได้ว่าเป็นบทสรุปของการปกครองที่ไม่สนใจในสิ่งที่จำเป็นอย่างถูกต้อง จึงทำให้เกิดผลร้ายต่อบ้านเมือง ซึ่งแน่นอนมันมีสาเหตุมาจากการคอร์รัปชันนั่นเอง

ปัญหาต่อไปในอีกมุมมองหนึ่งซึ่งเป็นคำถามสำคัญว่าหากมีการบริหารการปกครองที่ไม่ถูกต้องภายใต้สถานการณ์ของการคอร์รัปชันการเปลี่ยนแปลงผู้นำใหม่จะทำให้การคอร์รัปชันหายไปหรือไม่

คำตอบก็คือว่าเมื่อการคอร์รัปชันฝังรากลึกในสังคมของมนุษย์ที่เต็มไปด้วยความเห็นแก่ตัวและความโลภ ก็คงเป็นเรื่องยากอย่างยิ่งที่คอร์รัปชันจะหมดสิ้นไปได้เอง

ตลอดระยะเวลาในหลายๆ ราชวงศ์ของจีน อาจกล่าวได้ว่า มีลักษณะของการคอร์รัปชันที่เกิดจากหลากหลายสาเหตุ บางกรณีก็เกิดจากตัวผู้มีอำนาจเอง หรือบางกรณีก็เกิดจากตัวข้าราชการชั้นสูง ซึ่งมีทั้งรูปแบบของการรับและเสนอสินบนและของขวัญ ทั้งนี้ก็เพื่อธุรกิจ และผลประโยชน์ที่จะตกแก่ตนเองหรือเพื่อนพ้อง ตลอดจนวงศ์าคณาญาติ อาจจะถูกพูดได้ว่าเป็นการคอร์รัปชันรูปแบบหนึ่งในหลายๆ รูปแบบที่เปรียบเทียบเหมือนปีศาจร้ายของจีน ตัวอย่างเช่นกรณีของการรับราชการซึ่งตอนแรกที่ยังเป็นข้าราชการระดับล่าง ก็ทำเพื่อเงินเพียงเล็กน้อย แต่ต่อมาเมื่อมีช่องทางของการคอร์รัปชันได้มากขึ้น จากตำแหน่งที่สูงขึ้น ข้าราชการผู้นั้นก็จะทำทุกอย่างเพื่อที่จะได้ตำแหน่งที่สูงขึ้นและก็จะยึดตำแหน่งนั้นไว้อย่างยาวนาน เพื่อเป็นช่องทางของการคอร์รัปชันต่อไป ผลกระทบนี้เองทำให้รัฐบาลจีนในหลายๆ ราชวงศ์ไร้เสถียรภาพไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารประเทศ และบางครั้งก็นำไปสู่การรัฐประหารหรือการกบฏเพื่อช่วงชิงอำนาจขึ้น

จากที่ได้กล่าวมานี้สามารถนำมาเปรียบเทียบกับยุคปัจจุบันได้เช่นกัน รายจ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เสื้อผ้า อาหาร ภาษีสังคม ทำให้ข้าราชการที่มีเงินเดือนน้อยไม่สามารถที่จะดำรงความซื่อสัตย์ไว้ได้ ดังนั้นจึงหาหนทางที่จะคอร์รัปชันและเมื่อกระทำได้ครั้งหนึ่ง ซึ่งทำให้ตัวเองมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถมีเงินทองเพื่อใช้จ่ายได้มากขึ้น รายได้โดยมิชอบเหล่านี้เป็นแรงจูงใจให้เกิดความเคยตัว และคุ้นเคยต่อการใช้จ่ายที่ฟุ่มเฟือยจนเกิดการคอร์รัปชันและกลายเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตไป

ในประวัติศาสตร์ของจีนได้เคยมีผู้ที่ยพยายามจะแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันอยู่เหมือนกัน เช่นในกรณีของ วัน อัน ชิน (Wan An Shin) ได้มีความพยายามหลายครั้ง ที่จะเปลี่ยนแปลงและกำจัด การคอร์รัปชัน รวมทั้งในส่วนของการบริหาร การขนส่ง การเก็บภาษี การเกษตร วัน อัน ชิน ได้จัดตั้ง กองทุนเกษตรเพื่อช่วยชาวนา เพื่อป้องกันไม่ให้ชาวนาไปกู้หนี้ยืมสินกับนายทุนที่คิดดอกเบี้ยแพง ๆ การกระทำของเขาก่อให้เกิดผลดีต่อรัฐบาลและประชาชน แต่ก็เกิดผลกระทบในด้านตรงข้ามขึ้นด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคน 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มคนที่ได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงและ 2) กลุ่มคนที่เสียประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลง

โชคดีที่วัน (Wan) ได้รับการสนับสนุนจากกษัตริย์ในสมัยนั้น เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ จึงมีผลให้ วัน (Wan) ได้รับความดีความชอบ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นที่อิจฉาริษยาของคนอีกกลุ่มหนึ่งที่เสียประโยชน์ แต่น่าเสียดายที่สมัยต่อมาไม่มีผู้ใดที่รับผิดชอบสานต่อระบบที่ดีนี้ เลยทำให้การคอร์รัปชันได้กลับมาแพร่ระบาดเช่นเดิมในอีกสมัยต่อมา

จีนในสมัยดังกล่าวนี้จึงได้เรียนรู้จากแนวคิดของ วัน (Wan) ที่กล่าวไว้ว่า “จิตสำนึกที่ดีหรือไม่ดี ของคน จะมีผลต่อการคอร์รัปชัน ถึงแม้ว่าเหตุการณ์จะอำนวย แต่ถ้าข้าราชการมีสำนึกที่ดีก็อาจจะไม่

เกิดคอร์รัปชันขึ้น” อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแนวคิดแบบนี้ก็มักจะมีผลอีกแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในทางกลับกันด้วย เพราะโดยส่วนมากสิ่งแวดล้อมจะมีผลต่อการกระทำของบุคคลนั้นมากกว่าความสำนึก เช่น ตัวอย่างของ เซียะ โฮ (Hsiao Ho) ขุนนางเสนาบดีของกษัตริย์ เกา ซู (Kao Tsu) สมัยราชวงศ์ ฮั่น (Han) ตอนแรก เซียะ (Hsiao) เป็นคนดีมีศีลธรรมเป็นที่รักใคร่ของกษัตริย์ ทำงานหนักเพื่อชาติและประชาชน แต่ต่อมาเขาได้รับคำยุยงว่ากษัตริย์มีข้อสงสัยเกี่ยวกับตน ว่าทำไมถึงมีชื่อเสียงเป็นที่รักใคร่ของประชาชน เซียะ (Hsiao) จึงเกิดความเคียดแค้นกษัตริย์ เกา ซู (Kao Tsu) หลังจากนั้น เซียะ โฮ (Hsiao Ho) ทำการคอร์รัปชันบ้าง และกลายเป็นขุนนางกังฉินไปในที่สุด

นอกจากการคอร์รัปชันในช่วงเวลาปกติแล้ว การคอร์รัปชันในสังคมจีนช่วงสงครามยิ่งทำให้ขนาดของการคอร์รัปชันมีมากขึ้นไปอีก คือในช่วงระหว่างสงคราม ประชาชนมักจะถูกเกณฑ์ไปเตรียมตัวสำหรับการทำสงคราม เช่นการสร้างกำแพง การผลิตอาหารเพื่อเก็บเป็นเสบียงระหว่างการรบ ในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นช่วงที่รัฐบาลไม่มีเวลาที่จะมาทำนุบำรุงประชาชน และประชาชนก็ไม่มีเวลาที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ตามที่ตนเคยทำ ผลผลิตที่ได้เกือบทั้งหมดต้องส่งให้รัฐบาลในระหว่างสงคราม และเมื่อหลังจากเสร็จสิ้นสงคราม รัฐบาลก็ต้องการเงินภาษีไปบำรุงบ้านเมืองอีก ผลผลิตต่าง ๆ จึงต้องถูกส่งให้กับรัฐบาลอีก ปรากฏการณ์ระหว่างสงครามและหลังสงครามจึงทำให้เกิดช่องทางการคอร์รัปชันได้มากขึ้น การคอร์รัปชันจึงมักเกิดขึ้นโดยทั่วไป กรณีของข้าราชการที่ไม่สามารถเรียกร้องเงินเดือนเพิ่มขึ้นได้ แต่มีเงินไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ข้าราชการบางคนจึงต้องคอร์รัปชัน สุดท้ายแล้วการคอร์รัปชันจะเกิดขึ้นเป็นทอดๆ ไต่ลงไปถึงประชาชนชั้นล่างสุดคือชนชั้นชาวนา โดยการคอร์รัปชันมักจะเริ่มต้นจากข้าราชการชั้นสูงที่ต้องการเงิน และเรียกเก็บเอาจากข้าราชการชั้นรองกว่า ข้าราชการชั้นรองเรียกเก็บเอาจากพ่อค้า พ่อค้าติดสินบนเพื่อให้ได้ประโยชน์ที่มากกว่า และสุดท้ายประชาชนชนชั้นชาวนาก็จะเป็นผู้ถูกโกงกิน และไม่ได้รับการช่วยเหลือใดๆจากรัฐบาล

จากประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการคอร์รัปชันในสมัยต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้งในยุโรปและเอเชีย ทำให้เราได้เรียนรู้ว่าในอดีตสมัยการคอร์รัปชันเกิดขึ้นได้อย่างไร เนื่องจากสาเหตุอะไร และมีผลกระทบต่อสังคมอย่างไร

ประเด็นหลัก ๆ ที่สรุปได้ก็คือ การคอร์รัปชันนั้นเกิดขึ้นได้ในทุกสังคมของมนุษย์ โดยไม่จำกัดพื้นที่ และโดยมากแล้วการคอร์รัปชันมักจะมีสาเหตุมาจากความโลภ ความอยากได้ ความมักใหญ่ใฝ่สูง ความต้องการในอำนาจ ทำให้บุคคลเหล่านั้น กระทำทุกวิถีทางที่จะให้ได้มาซึ่งความต้องการเหล่านั้น เพื่อมาสนองตอบความต้องการของตน และครอบครัว แรงผลักดันเหล่านี้ก่อให้เกิดรูปแบบที่หลากหลายของการคอร์รัปชัน ไม่ว่าจะโดยข้าราชการ พ่อค้า จนถึงชนชั้นนำหรือผู้บริหารประเทศ

นอกจากนี้ยังทำให้เราได้เรียนรู้อีกด้วยว่าการที่อำนาจตกอยู่กับคนๆเดียวมากจนเกินไปจะก่อให้เกิดการคอร์รัปชันได้อย่างกว้างขวาง หากปราศจากการควบคุมที่ดี ดังนั้นในกรณีเช่นจีนที่มีศูนย์

อำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง การต่อต้านคอร์รัปชัน หรือการกำจัดคอร์รัปชันจะต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้นำสูงสุด อาทิ พระมหากษัตริย์หรือจักรพรรดิในอดีต หรือประธานาธิบดีหรือเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์ในปัจจุบัน และเพื่อสนับสนุนให้มีเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเรื่องนี้อย่างทั่วถึง ผู้นำสูงสุดจะต้องเอาใจใส่กับการแก้ปัญหาเหล่านี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ดังนั้นแล้วหากยังเป็นประเทศที่มีขนาดใหญ่โตมีอาณาจักรกว้างขวางเท่าใด ผลกระทบของการคอร์รัปชันก็ยิ่งจะมีมากมายมากขึ้นเท่านั้น และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการคอร์รัปชันจะมีผลต่อเนื่องกันไปเป็นลำดับจนตกแก่ประชาชนโดยรวมของประเทศในที่สุด และจะทำให้ประเทศชาติไม่สามารถพัฒนาไปได้ตามที่ควรจะเป็น

มิติของการคอร์รัปชันทางการเมือง

ในมิติของการคอร์รัปชันที่ขยายความไปในทางการเมือง มักนิยมใช้คำว่า “การคอร์รัปชันทางการเมือง” สามารถพิจารณาได้เป็น 2 มิติ

ประการแรก มิติของการคอร์รัปชันทางการเมืองในแง่มุมมองของการได้มาซึ่งอำนาจรัฐหรืออำนาจทางการเมืองโดยมิชอบ อาทิ การทำการรัฐประหารโดยคณะทหาร หรือ มีการทุจริต หรือ ซื่อสืทธิขายเสียงในการเลือกตั้งโดยพรรคการเมืองและนักการเมืองที่เข้าแข่งขันในสนามเลือกตั้ง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

ประการที่สอง มิติของการคอร์รัปชันทางการเมืองในแง่มุมมองของการใช้อำนาจรัฐในทางที่มิชอบหรือขัดต่อกฎหมายหรือเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว อาทิ การที่คณะทหารที่เข้าแทรกแซงทางการเมืองหรือบรรดาพรรคการเมืองและนักการเมืองที่ได้อำนาจรัฐหรืออำนาจทางการเมืองโดยการเลือกตั้งก็ตาม โดยเมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเมื่อเข้ามาปฏิบัติหน้าที่แล้ว ได้ใช้อำนาจรัฐหรืออำนาจตามตำแหน่งหน้าที่ทางการเมืองกระทำการทุจริตคอร์รัปชันเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนหรือพรรคพวก

ในส่วนของการคอร์รัปชันทางการเมืองอาจมีความหมายที่กว้างขวางกว่า 2 มิติดังกล่าวข้างต้น ดังเช่นกรณีทีโอ.อี.จี.จอห์นสัน (Johnson, 1975: 45-61) ได้ให้คำจำกัดความของการคอร์รัปชันทางการเมืองไว้ว่าเป็น “คอร์รัปชันของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการไหลเวียนของรายรับของรัฐบาลหรือรายได้ประชาชนไปในทิศทางที่เป็นการเพิ่มความมั่งคั่งส่วนบุคคลให้กับสมาชิกของรัฐบาลชุดนั้นๆ ซึ่งนับว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย”

ในกรณีของสก็อต (Scott, 1969: 1142-1159) ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงข้อจำกัดของคำจำกัดความเกี่ยวกับการคอร์รัปชันทั้งในทางกฎหมายหรือคำอธิบายโดยทั่วไปว่า “ความหมายของคอร์รัปชันที่ใช้กันโดยทั่วไป ไม่ได้ครอบคลุมถึงการคอร์รัปชันที่โยงกับระบบการเมือง ซึ่งตามแนวความคิดของอริสโตเติล

(Aristotle,1948) คอรัรัปชันยังรวมความหมายถึงการที่ระบบการเมืองอำนาวยประโยชน์ให้กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือภาคเศรษฐกิจใดเศรษฐกิจหนึ่งโดยเฉพาะ ระบบการปกครองแบบหนึ่งอาจจะไม่ก่อให้เกิดความยุติธรรมสำหรับคนทุกกลุ่ม อาจจะอำนาวยประโยชน์ให้กับคนบางกลุ่ม เช่น พวกชนชั้นสูง นักธุรกิจขนาดใหญ่ กลุ่มชนบางกลุ่มหรือบางภูมิภาค ซึ่งเป็นการลดทอนความต้องการของกลุ่มอื่นๆ แต่ (ถ้าวิเคราะห์จากแง่มุมของกฎหมายเท่านั้น) การกระทำเหล่านี้จะไม่ถือว่าเป็นการคอรัรัปชัน ถ้าไม่ได้เป็นการกระทำซึ่งฝ่าฝืนบรรทัดฐานที่เป็นทางการของสังคมนั้น” (อ้างใน Phongphajit, (n.d.) : 3) ซึ่งสก็อตต้องการที่จะชี้ประเด็นไปที่ “การคอรัรัปชันทางการเมือง” เป็นการคอรัรัปชันที่หยั่งรากลึกกลงไปในระบบการเมืองและเอื้ออำนาวยประโยชน์ให้แก่บุคคลบางกลุ่มโดยไม่เป็นธรรม หรือไม่ยุติธรรมต่อประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ทั้งนี้ อาจเข้าข่ายรวมไปถึงการกระทำที่มีลักษณะที่เรียกว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน” นั่นเอง

นอกจากนั้น ในกรณีของจอห์นสัน (Johnson, 1975) ยังได้วิเคราะห์การคอรัรัปชันทางการเมืองในสังคมที่กำลังพัฒนา ที่ซึ่งผู้มีตำแหน่งหน้าที่หรืออำนาจทางการเมืองมีแนวโน้มที่จะทำการคอรัรัปชัน และมีสถาบันทางการเมืองที่อ่อนแอที่ไม่สามารถก่อให้เกิดการแข่งขันกัน และไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่จะควบคุมการคอรัรัปชันได้ จอห์นสัน มีความเห็นว่า ในสังคมแบบนี้การคอรัรัปชันเป็นที่มาของรายได้ที่สำคัญ “กลุ่มการเมือง” พยายามจะให้ได้ว่าซึ่งรายได้นี้ โดยการเข้าไปควบคุมสถาบันรัฐบาล และใช้ทรัพยากรของพวกเขาบางส่วนในการปรับเปลี่ยนเงินทุนของรัฐบาลและเก็บ “ภาษีคอรัรัปชัน” กับกิจกรรมต่างๆ ในช่วงเวลาหนึ่งๆ มักจะมีกลุ่มการเมืองมากกว่าหนึ่งกลุ่มที่พยายามแสวงหา “รายรับจากการคอรัรัปชัน” นี้ ผลที่จะติดตามมาก็คือ จะมีการใช้จ่ายทรัพยากรจำนวนมากไปสู่กิจกรรมทางการเมือง เกิดการรวมตัวกันของนักการเมือง ข้าราชการพลเรือน กลุ่มธุรกิจ เพื่อให้ได้รายรับจากการคอรัรัปชันสูงสุด

กล่าวโดยสรุป การคอรัรัปชันจึงมีความหมายที่กว้างขวาง เกี่ยวพันทั้งในระบบราชการ สาธารณประโยชน์ และยังเป็นการต่อรองตามกลไกทางตลาด ซึ่งมีทั้งข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ และเอกชนเกี่ยวข้อง จึงมีความครอบคลุมทั้งเรื่องกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในภาคเอกชนอีกด้วย นอกจากนั้น ในกรณีของการคอรัรัปชันทางการเมือง ยังหมายถึง การคอรัรัปชันของฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลที่จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมีการไหลเวียนของรายรับของรัฐบาลหรือรายได้ประชาชาติไปในทิศทางที่เป็นการเพิ่มความมั่งคั่งส่วนบุคคลให้กับสมาชิกของรัฐบาลชุดนั้น ๆ ซึ่งนับว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย นอกจากนั้นยังครอบคลุมไปถึงการที่ระบบการเมืองอำนาวยประโยชน์ให้กับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือภาคเศรษฐกิจใดเศรษฐกิจหนึ่งโดยเฉพาะ ระบบการปกครองแบบหนึ่งอาจจะไม่ก่อให้เกิด

ความยุติธรรมสำหรับคนทุกกลุ่ม อาจจะทำนายประโยชน์ให้กับคนบางกลุ่ม เช่น พวกชนชั้นสูง นักธุรกิจขนาดใหญ่ กลุ่มชนบางกลุ่มหรือบางภูมิภาค ซึ่งเป็นการลดทอนความต้องการของกลุ่มอื่นๆอีกด้วย

แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมือง

แนวทางในการป้องกันปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองมีความจำเป็นต้องสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใหม่ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชน โดยเน้นการให้ความสำคัญต่อการศึกษาทั้งในระบบการศึกษา และนอกระบบการศึกษา ในระบบการศึกษา หมายถึง การให้การศึกษาด้านการเมือง รวมทั้งการปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม และบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยและการยึดมั่นในคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษาและเยาวชนของไทยตั้งแต่พวกเขายังเยาว์วัย ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการอบรมขัดเกลาทางสังคม (socialization) โดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ของสถาบันที่เกี่ยวข้องโดยตรง อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสถาบันทางศาสนา

ส่วนนอกระบบการศึกษา หมายถึง การเสริมสร้างกระบวนการอบรมขัดเกลาทางสังคมดังกล่าวในหมู่ประชาชนทั่วไปและประชาชนในกลุ่มต่างๆ โดยอาศัยบทบาทหน้าที่ของสถาบันพรรคการเมือง สถาบันราชการ และสถาบันสื่อสารมวลชนเป็นสำคัญ

แน่นอนที่สุด แนวทางในการป้องกัน เปรียบเสมือนการสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” ให้เกิดขึ้นในสายเลือด วัฒนธรรม และจิตใจของประชาชนทุกหมู่เหล่า ทุกระดับสถานภาพ ทุกกลุ่มอายุ จึงเป็นเรื่องที่ทุกสถาบันที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันโดยพร้อมเพรียง จึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างทำได้ยากลำบากในสังคมด้อยพัฒนาหรือสังคมกำลังพัฒนาที่ตาม แต่เป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้ที่จะต้องปฏิบัติไปตามกระบวนการและขั้นตอนเหล่านั้น และไม่สามารถมีทางลัดได้

ส่วนแนวทางในการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมือง โดยเฉพาะในกรณีของประเทศไทย อาจดำเนินการได้หลายแนวทาง ทั้งด้านการเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจ และ สังคม

แนวทางแก้ไขทางด้านการเมืองและกฎหมายจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กัน ได้แก่

ประการแรก การวางระบบการเมืองให้มีการควบคุมตรวจสอบ ถ่วงดุลกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ รัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จะต้องวางระบบการควบคุมตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างสถาบันทางการเมืองที่เกี่ยวข้อง ทั้งสถาบันนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ และองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ตลอดจนการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ภาคประชาชน อาทิ การจัดตั้งองค์กรภาคประชาสังคมขึ้นมาคู่ขนานเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบควบคู่กัน รวมทั้งการรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน และสื่อสารมวลชนเพื่อคอยทำหน้าที่เป็นผู้ควบคุมตรวจสอบในอีกทางหนึ่งด้วย

ประการที่สอง การได้มาซึ่งนักการเมืองที่มีคุณภาพและคุณธรรม มีความจำเป็นต้องอาศัยสถาบันทางการเมืองที่จะต้องช่วยกันดำเนินการ อาทิ พรรคการเมืองต้องทำหน้าที่ในการคัดสรรผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เป็นคนดีมีคุณธรรม ดำเนินการหาเสียงเลือกตั้งโดยชอบ ละเลิกการทุจริตในการเลือกตั้งหรือการซื้อสิทธิเลือกตั้งของประชาชน เคารพกฎเกณฑ์กติกาในการเลือกตั้งอย่างเคร่งครัด คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีมาตรการในการบริหารจัดการการเลือกตั้งให้เกิดความบริสุทธิ์ยุติธรรม รวมทั้งมีประสิทธิภาพประสิทธิผลในการจัดการเลือกตั้งเพื่อให้ได้นักการเมืองที่มีคุณธรรมจริยธรรมเข้ามาทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ในส่วนของประชาชนเองก็ต้องตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีคุณธรรมดังกล่าวโดยปราศจากการรับสินจ้างหรือขายเสียงของตน เป็นต้น

ประการที่สาม การใช้อำนาจทางการเมืองของนักการเมือง จะต้องมีการควบคุมตรวจสอบอย่างเคร่งครัดและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลสูง อาทิ การควบคุมตรวจสอบทางการเมือง การกำหนดนโยบายของรัฐบาลจะต้องได้ฝ่ายค้านที่มีความเข้มแข็งในการตรวจสอบ การตั้งกระทู้ถาม และการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจควรทำได้โดยง่ายและมีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยากมากเกินไป การควบคุมตรวจสอบโดยองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะ บทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ป.ป.ง.) เป็นต้น จะต้องสามารถแสดงบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และมีเครือข่ายความร่วมมือซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ตลอดทั้งแสวงหาความร่วมมือจากภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาสังคม และสื่อมวลชนในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองอย่างเอาจริงเอาจัง ไม่ลูบหน้าปะจมูก ตรงไปตรงมา และมีความรวดเร็วฉับพลัน จึงจะทำให้สังคมยอมรับและยังเป็นการป้องปรามบรรดานักการเมืองที่มีเจตนาที่จะทุจริตคอร์รัปชันอย่างได้ผล

แนวทางในการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชันทางการเมืองในด้านเศรษฐกิจและสังคมก็จะต้องดำเนินการควบคู่กันไปด้วยเช่นเดียวกัน ได้แก่

ประการแรก ในส่วนของเศรษฐกิจนั้น จะต้องเน้นการจัดการที่ดีในภาคธุรกิจเอกชน (good corporate governance) เนื่องจากภาคธุรกิจเอกชนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการคอร์รัปชันอย่างใกล้ชิด เพราะหากภาคธุรกิจเอกชนไม่ยินยอมที่จะจ่ายผลตอบแทนเพื่อแลกเปลี่ยนกับสิทธิประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ การคอร์รัปชันย่อมจะลดน้อยลงไปอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นภาคธุรกิจเอกชนจึงควรมีการจัดการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบทั้งต่อผู้บริหาร ผู้ถือหุ้น พนักงาน ลูกค้า รวมทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ในสังคม มีระบบการตรวจสอบภายใน (auditing) ที่มีประสิทธิภาพ

และความเป็นอิสระ มีความซื่อสัตย์และจริยธรรม การดำเนินการทางธุรกิจต้องกระทำควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรม มิใช่คำนึงถึงผลกำไรสูงสุดเพียงอย่างเดียว ผลประกอบการทางธุรกิจต้องควบคู่ไปกับความรับผิดชอบต่อสังคม อาทิ การคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน สิทธิเด็กและสตรี สิทธิของผู้ใช้แรงงาน สิทธิของผู้บริโภค รวมทั้งการคำนึงถึงการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอีกด้วย

ประการที่สี่ การดำเนินการของภาคธุรกิจเอกชนมีความจำเป็นที่จะต้องระมัดระวังมิให้เกิดช่องว่างทางสังคม หรือช่องว่างระหว่างกลุ่มบุคคลมากเกินไป จนกระทั่งขาดความสมดุลของระบบทางเศรษฐกิจสังคมและระหว่างมวลหมู่ประชาชน การดำเนินกิจการทางธุรกิจของภาคเอกชน มิใช่การแสวงหาผลกำไรจนกลายเป็นการเอาใจเอาเปรียบทางสังคม อันจะนำไปสู่ช่องว่างทางเศรษฐกิจสังคมที่ห่างไกลมากเกินไป ซึ่งอาจจะนำไปสู่วิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองติดตามมา นอกจากนี้รายได้ทางเศรษฐกิจในระหว่างกลุ่มชนก็ไม่ควรห่างไกลกันมากเกินไป อาทิ รายได้ของภาคราชการ ภาคประชาสังคม และภาคธุรกิจเอกชนควรอยู่ในระดับที่สังคมยอมรับได้ และนำไปสู่ความยุติธรรมในสังคม เราจะเห็นได้ว่าในโลกปัจจุบันความสำเร็จของประเทศในกลุ่มสแกนดิเนเวีย สวิตเซอร์แลนด์ แคนาดา สิงคโปร์เป็นตัวอย่างของสังคมเศรษฐกิจที่กลุ่มชนส่วนใหญ่ในประเทศเหล่านั้นยอมรับได้

ประการที่สาม ในด้านสังคม นอกเหนือจากความพยายามที่จะสร้างสังคมที่มีสุขและเป็นธรรมแล้ว มีความจำเป็นต้องลดวัฒนธรรมเชิงอุปถัมภ์หรือระบบอุปถัมภ์ในสังคมให้ลดความสำคัญลงไป และช่วยกันนำพาสังคมไปสู่ระบบคุณธรรมมากขึ้น (meritocracy) ความสำเร็จของแต่ละคน (achievements) เป็นตัวกำหนดการให้ความดีความชอบหรือความสำเร็จก้าวหน้าในอาชีพการงาน ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมบางอย่างบางประการต้องดำเนินการภายใต้จิตสำนึกและการควบคุมที่ถูกต้อง อาทิ การให้ของขวัญหรือสินน้ำใจต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม มิใช่ลักษณะของการต่างตอบแทนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน จนกระทั่งนำไปสู่การคอร์รัปชันได้

ประการที่สี่ ต้องแสวงหาแนวทางในการลดความสำคัญของค่านิยมแบบวัตถุนิยมและความเห็นแก่ตัว และหันกลับมาให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบต่อสังคม ระบบคุณธรรมจริยธรรมให้มากขึ้น เราจะเห็นได้จากการจัดลำดับ “รัฐล้มเหลว” หรือ Failed State Index ในแต่ละปี ส่วนใหญ่ประเทศที่ประสบความสำเร็จ จะเน้นวิถีการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ประชาชนต้องยอมเสียภาษีในอัตราค่อนข้างสูง (ประมาณร้อยละ 30-40) แต่รัฐให้สวัสดิการอย่างเต็มที่แก่ประชาชนของเขา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษา การรักษาพยาบาลในยามเจ็บป่วย การดูแลผู้สูงอายุ ประชาชนแทบจะไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ความมั่นคงทางจิตใจของประชาชนจึงมีสูง และการคอร์รัปชันมีน้อยมาก ดังนั้น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสามารถดำเนินการควบคู่ไปได้กับคุณธรรมจริยธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต

บทสรุป

แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันทางการเมืองมีความจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่กันไป ทั้งในด้านการป้องกันและการแก้ไขหรือการปราบปราม จะต้องดำเนินการทั้งทางด้านการเมือง กฎหมาย ควบคู่ไปกับการดำเนินการทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้นำในทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้นำทางการเมือง ผู้นำภาคธุรกิจ ผู้นำทางสังคม ตลอดทั้งผู้นำทุกภาคส่วน จะต้องกระทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีเพื่อให้อนุชนรุ่นต่อไปยึดถือและเอาเป็นแบบอย่าง ความสำเร็จในการจัดการกับการคอร์รัปชันทางการเมืองจึงจะมีโอกาสประสบความสำเร็จได้

เอกสารอ้างอิง

- Aristotle in 23 Volumes, Vol. 20, “*The Athenian Constitution* translated” by H. Rackham. Cambridge, MA, Harvard University Press; London, William Heinemann Ltd. 1952.
- Aristotle, *Politics*, trans. (1948). B. Jowett London, Oxford University Press.
- Bayley, David H. (1966). *The Effects Corruption in a Developing Nation*. Western Political Quarterly 19 (4, 1966).
- Black Law Dictionary*. (1979). St.Paul Minn : west Publishing Co.
- Buhler, G (tr.). (1886). *The Laws of Manu*. Vols i-viix (London, Oxford University Press).
- Encyclopaedia Britannica*. (1969). Retrieved June 3, 2019, from <http://www.britannica.com>
- Fairbank,John K, Edwin O. Reischauer and Albert M. Craig. (1973). *East Asia Tradition and Transformation*. Boston,Houghton Mifflin.
- Gunnar, Myrdal. (1968). “The Folklore of Corruption”. *The Asian Magazine*. 18 (24) : June 16, 1968.
- Heidenheimer,Arnold J. (1970). *Political Corruption ; Readings in Comparative Analysis*. New York, Holt Rinehart and Winston Inc.

- Johnson,O.E.G. (1975). “ An Economic Analysis of Corrup Government, with Special Application to Less Developed Countries”. *KyKlos*. 28 : p. 1.
- Kraiwichian, T. (1967). *Law and corruption. Memorial in the cremation ceremony Mr. Chanai Ratnodom*. Phra Nakhon: Prime Minister Printing Office.
- McMullen, M. (1961). *A Theory of Corruption*. The Sociological Review IX.
- Phongphaew, P. (2000). *Thai corruption index: Creation and validation of trust*. Bangkok: Office of the NACC.
- Phongphajit, P. (n.d.). *Corruption and democracy in Thailand: city eating and gift checks*. Duplicate bookbinding documents (n.d.).
- Rodee, Carlton Clymer. (1983). *Introduction to Political Science*. Asian Student Edition First Impression Printed By Khai Wah Litho Pte. Ltd.
- Roy, Edward van. (1970). “ On the Theory of Corruption” . *Economic Development and Cultural Chang*. 19 (1) : October.
- Sawatsri, S. (1975). *Declaration of new feelings*. Bangkok: Kamol Duang.
- Scott, James C. (1969). “ Corruption, Machine Politics and Social Change” . *American Political Science Review*. 63 (4) : 1969.
- Serirangsan, T. (2010). *Thai politicians: ethics, conflicts of interest Corruption, problems, causes, impacts, solutions*. 2nd edition. Bangkok: October Printing Office.
- Swann, Nancy L. (1950). *Food and Money in Ancient China*. Princeton University Press,Princeton.
- Wonghanchao, W. (1973). *Conflict analysis and corruption study*. Journal of Social Sciences. 10 (1), p. 44-45.
- Wraith,Ronald and Simkins,Edgar. (1963). *Corruption in the Developing Countries*. London : George Allen and Unwin Ltd.